

HANDIPAK: COMPUTERADVIESSYSTEEM M. B. T. DE FINANCIËLE
TEGEMOETKOMINGEN AAN GEHANDICAPTEN

Frank ROBBERN

Na een voorbereidende fase van een jaar ging begin 1987 aan het Instituut voor Sociaal Recht van de K.U. Leuven een onderzoeksproject van start, dat zich o.m. tot doel stelt een methode te ontwikkelen voor de aanwending van de informatica bij de situationele inlichtingenverschaffing over het sociale zekerheidsrecht. Vergelijkend onderzoek dat in 1985 aan genoemd instituut werd verricht¹, had immers uitgewezen dat de methoden en middelen die in België worden ingezet teneinde de sociaal verzekerden gepast te informeren over hun rechten en plichten in aanzienlijke mate voor verbetering vatbaar zijn.

De idee bestond erin gebruiksvriendelijke en gemakkelijk aan wetswijzigingen aanpasbare programmatuur te ontwikkelen om eerstelijns-hulpverleners te ondersteunen bij het verstrekken van geïndividualiseerde informatie nopens bepaalde deeldomeinen van het sociaal recht aan de burgers die bij hen terecht komen. Het onderzoeksproject werd M.I.J.A. gedoopt, wat staat voor "Model voor de inzet van Informatica bij Juridische Adviesverstrekking", en kreeg de steun van het Fonds voor Kollektief Fundamenteel Onderzoek², het Onderzoeksfonds van de K.U. Leuven³ en I.B.M. Belgium⁴.

Het hier voorgestelde computeradviessysteem, HANDIPAK genaamd, is een eerste resultaat van het vermelde wetenschappelijk onderzoek. Het werd ontwikkeld in opdracht van de Staatssecretaris voor Volksgezondheid en Gehandicaptenbeleid, mevr. Wivina DEMEESTER,

¹ INSTITUUT VOOR SOCIAAL RECHT K. U. LEUVEN, Informatieverstrekking sociale zekerheid. Rapport in opdracht van de Koning Boudewijnstichting, Leuven, 1985, 224 p.

² Onderzoeksprogramma nr. 2.0027.87.

³ Onderzoekstoelage OT/86/4.

⁴ Studietoelagenovereenkomst van 10 augustus 1987.

door Frank ROBBEN m.m.v. Kathleen VAN BULCK. De projectgroep werkt momenteel reeds aan een tweede computeradviesstelsel betreffende de reglementering inzake bestaansminimum, dat vermoedelijk tegen einde april 1988 beschikbaar zal zijn.

HANDIPAK wil een ondersteuning bieden bij de verstrekking van informatie aan gehandicapten die een recht wensen te laten gelden op een inkomensvervangende of integratietegemoetkoming in het nieuwe stelsel dat op 1 juli 1987 in werking is getreden. Het richt zich in de eerste plaats tot personen en instellingen die betrokken zijn bij de dienstverlening aan gehandicapten (gemeentebesturen, O.C.M.W.'s, gehandicaptenverenigingen, instellingen van bijzonder onderwijs, sociale diensten van ziekenfondsen e.d.m.) en wil deze instanties helpen in hun begeleidingstaak t.a.v. van een gehandicapte die een aanvraag wenst in te dienen. Het pakket bevordert de correcte vervollediging van de aanvraag door het verstrekken van bijkomende inlichtingen en geeft een eerste idee van de beslissing waartoe de aanvraag vermoedelijk zal leiden.

De bepalingen van de nieuwe wet op de gehandicapten en de bijhorende uitvoeringsbesluiten zijn in HANDIPAK omgezet in een vraagantwoordspel, dat de gebruiker doorheen de reglementering loodst. Bij het onderzoek van de eventuele rechten van een gehandicapte worden enkel de vragen gesteld die van belang zijn in zijn concrete situatie. Aan de hand van de daarop ingegeven antwoorden formuleert het programma een geïndividualiseerde eindconclusie.

In het pakket wordt vooreerst nagegaan of de gehandicapte voor wie een tegemoetkoming wordt aangevraagd, voldoet aan de gestelde vereisten inzake leeftijd, nationaliteit en verblijf. Vervolgens wordt de maximumtegemoetkoming vastgesteld waarop hij in functie van zijn leefsituatie en de graad van de beperking van de zelfredzaamheid aanspraak kan maken. Tenslotte worden inkomsten berekend die op dat maximumbedrag desgevallend in mindering moeten worden gebracht. De vaststelling van de aanrekenbare inkomsten geschiedt evenwel enkel voorzover de personen wier inkomsten in rekening dienen te worden gebracht over een fiscale berekeningsnota beschikken m.b.t. de inkomsten van 2 jaar geleden

en de situatie die beschreven wordt in deze nota intussen niet grondig gewijzigd is. In het andere geval dient de gehandicapte immers een gedetailleerde inkomstenopgave te verrichten, op basis waarvan de Dienst voor Mindervaliden dan zelf het fictieve belastbaar inkomen en de op de tegemoetkoming aanrekenbare bedragen vaststelt. Gezien de methode voor de berekening van de inkomstenbelasting echter verschilt van jaar tot jaar, is het onmogelijk gebleken deze hypothese in het HANDIPAK-programma te integreren. In dat geval vermeldt de eindconclusie van het pakket dan ook enkel het maximumbedrag van de tegemoetkoming en verwijst het naar de in te vullen formulieren.

Volgende punten worde, daarentegen in het pakket niet behandeld:

- de interferentie met de stelsels van tegemoetkomingen aan gehandicapten die vóór 1 juli 1987 van kracht waren;
- de herziening van tegemoetkomingen;
- de medische onderzoeken;
- de uitbetalingsmodaliteiten;
- de terugvordering van ten onrechte betaalde tegemoetkomingen.

HANDIPAK wordt gekenmerkt door een hoge mate aan gebruiksvriendelijkheid, zodat geen enkele voorkennis inzake informatica of de wetgeving m. b. t. gehandicapten is vereist. Het is interactief, goed gedocumenteerd en wordt op eenvoudige wijze bediend via het gebruik van functietoetsen. Bij elke stap worden de beschikbare opties onderaan het scherm gevisualiseerd. Het pakket kan worden bediend met één vinger, zodat de inzet ervan bij telefonische adviesverstrekking mogelijk is.

HANDIPAK bevat omgevinggevoelige verklaringsfaciliteiten en een on-line consulteerbaar handboek nopens de reglementering inzake tegemoetkomingen aan gehandicapten. Het biedt de mogelijkheid tot het lezen en bewaren van een casus op schijf, het afdrucken van de eindconclusie en het doorvoeren van een wat-als⁵ analyse. Het on-line handboek wordt ook in papieren vorm bijgevoegd.

⁵ Met wat-als-analyse wordt de faciliteit bedoeld die toelaat een voorheen ingegeven antwoord te wijzigen met onmiddellijke vaststelling van de impact hiervan op het resultaat van het beslissingsproces.

In een later stadium zal de koppeling aan administratieve bestanden van de gebruiker of de overdracht van informatie naar een tekstverwerkingssysteem voor het drukken van typebrieven allicht worden toegevoegd.

HANDIPAK draait op een IBM compatibele PC voorzien van een DOS versie 2.11 of hoger. Het bewaren van casussen op schijf veronderstelt de aanwezigheid van 2 diskettelezers of van een harde schijf. Voor het afdrukken van de eindconclusie dient een drukker te worden aangesloten op de eerste parallelle poort (DOS device PRN of LPT1).

Het pakket werd ontwikkeld volgens een methode die de ontwerpers ervan toelaat eventuele latere wijzigingen aan de reglementering flexibel te integreren. De reglementering werd omgezet in een geheel van logische beslissingsregels van conditionele aard die met behulp van het PROLOGA-softwarepakket⁶ worden omgezet tot een structuur van onderling gerelateerde en overzichtelijke beslissingstabellen⁷. Deze tabellen kunnen op systematische wijze worden getoetst op juistheid, volledigheid en afwezigheid van contradicties⁸ en via de aanpassing van de beslissingsregels worden bijgewerkt tot ze correct en consistent blijken te zijn. Na deze controle wordt elke tabel op geautomatiseerde wijze

⁶ Het PROLOGA-pakket werd ontwikkeld aan de faculteit voor Economische en Toegepaste Economische Wetenschappen van de K.U. Leuven door J. VAN THIENEN o.l.v. prof. M. VERHELST. Voor meer informatie hierover, zie VAN THIENEN, J., Automatiseringsaspecten van de specificatie, constructie en manipulatie van beslissingstabellen, doctoraal proefschrift, Leuven, faculteit E.T.E.W. K.U. Leuven, 1986, 378 p.

⁷ Een beslissingstabel kan worden omschreven als een tabel die aantoont hoe, gegeven een bepaalde beslissingssituatie, acties moeten worden ondernomen in functie van de gecombineerde waarden die alle relevante condities kunnen aannemen. Voor een eerste kennismaking met deze techniek, zie VERHELST, M., De praktijk van beslissingstabellen, Antwerpen, Kluwer, 1980, 175 p.

⁸ Zie VERHELST, M., o.c., §§.

optimaal samengetrokken⁹ en met behulp van een precompiler omgezet in een PASCAL-procedure, die bestaat uit een in een IF-THEN-ELSE-structuur gegoten reeks van function calls. De opgeroepen functies zijn voorgedefinieerd in een toolbox, en beogen bijvoorbeeld de visualisatie van de vraag- en uitlegschermen, het testen van de validiteit van de invoer, het beheer van de antwoorden, het uitvoeren van kalenderbewerkingen, enz. Bij dit alles werd nauwkeurig toegezien op de modulaire opbouw van het computeradviesstelsel. Dit geldt zowel voor het kennisbestand gegenereerd met behulp van de PROLOGA-software, als voor het computersysteem in zijn geheel. Het kennisbestand, de vraagschermen, het woordenboek met begripsuitleg, het on-line consulteerbaar handboek en het antwoordenbestand staan volledig onafhankelijk van mekaar en worden te gepasten tijde geactiveerd door een stuurmechanisme.

Uit het voorgaande blijkt dat de inzet van de verworvenheden uit het domein van de artificiële intelligentie niet enkel wordt nagestreefd bij de rechtstoepassing, via het ontwerpen van beslissingsondersteunende programmatuur, maar evenzeer bij de structurering, representatie en controle op juistheid van de formalisering van de kennis waarmee dergelijke software wordt gevoed. Samen met de modulaire opbouw van het adviesstelsel wordt hierdoor de flexibele updating in een dynamische omgeving gewaarborgd. Bij een inhoudelijke wijziging van het geformaliseerde juridische normengeheel, beperkt de menselijke interventie bij de updating van het computeradviesstelsel zich immers tot een wijziging van één of meerdere logische beslissingsregels die de invoer uitmaken van het PROLOGA-pakket, en tot de aanpassing met behulp van een tekstverwerker van bepaalde schermen.

Indien de wijziging een loutere indexaanpassing betreft van de bedragen van de tegemoetkomingen, kan deze overigens door de eindgebruikers zelf worden ingebracht met behulp van een bijgeleverd programma.

⁹ De optimale samentrekking van de tabel beperkt de beslissingsmomenten tot de strict relevante en verhoogt aldus de performantie van de beslissingsroutines en de doelgerichtheid van het vraag-antwoordspel.

HANDIPAK wordt tegen de prijs van 500 fr. verdeeld door INBEL, Kunstlaan 3 te 1040 Brussel (02/217.11.11). Op dit ogenblik is enkel de nederlandstalige versie beschikbaar. De vertaling naar het frans is gepland voor einde 1987.

De actualisatie van het computeradviesstelsel bij wijziging van de reglementering wordt gegarandeerd door de ontwerpers. De bezitters van HANDIPAK zullen van het bestaan van een nieuwe versie automatisch op de hoogte worden gesteld en deze kunnen aanschaffen tegen een prijs van maximaal 250 fr.